

**JUHEND
ÕPIRINGIS
OSALEJATELE**

Materjalid on koostatud mitme autori koostöös ning kirjeldab projekti "Education for Change" kogemusi ja tulemust erinevates Läänemere riikides. Projekt sai teoks tänu EL Comenius 2.1 programmile.

Autorid:

Gitte Jutvik, *Maailma Looduse Fond, Rootsi*

Peter Wiborn, *Studieförbundet Vuxenskolan, Rootsi*

Ludmila Glushkova, *Kaliningradi Riiklik Ülikool*

Inese Liepina, *Laste Keskkonnakool, Läti*

Toimetaja: **Inese Liepina**, *Laste Keskkonnakool, Läti*

Tõlge: **Piret Lehiste**, *Tallinna Ülikool Haapsalu Kolledž*

© Vides Vēstis **Vides Vēstis**

© Design: Ilze Ramane

© autorid

Keelatud kasutada tulu saamise eesmärgil. Vabalt kasutatav hariduslikel eesmärkidel.

SISUKORD

Tutvustus.....	4
Õpiringi meetod.....	5
Miks osaleda õpiringis?.....	6
Õpiringi põhimõtted.....	7
Kuidas töötatakse <i>Education for Change</i> õpiringis?.....	8
Õpiringid ja säästvat arengut toetav haridus.....	9
Tulevik.....	11

TUTVUSTUS

Tere tulemast õpiringi!

Sa oled väga tähtis isik! Sinu õpetaja karjäär võib kesta 40 aastat. Sa mõjutad ja õpetad igal aastal umbes 50 õpilast. Oma tööaastate jooksul kokku aitad Sa seega ligi 2000 noorel inimesel saada uusi teadmisi, toidad nende uudishimu ja õpetad neid tegutsema. Tänaõpilased, kes Sinu ja Su kolleegide abiga omandavad teadmisi ja oskusi, hakkavad neid kasutama aastal 2060 ja edaspidi. Küsimus on aga - millised teadmised ja oskused on siis - ehk tulevikus - olulised? Milline on meie kui õpetaja roll, et toetada ja mõjutada ökoloogilist, sotsiaalset ning majanduslikku arengut nii, et „piisaks kõigile igavesti“?

Projekti *Education for Change* (EduC) on kaasatud palju erinevaid organisatsioone ja ülikoole. Me kõik töötame Läänemere-äärsetes riikides ja tunneme oma regiooni tõsisemaid probleeme. Enamus meist töötab või on töötanud õpetajatena ja me kõik oleme kursis õppekavade ning igapäevase koolieluga. Paljud meist on saanud väärtuslikke kogemusi osaledes rahvusvahelistes haridusprojektides.

Igal aastal viiakse läbi suur hulk keskkonnahariduslikke projekte ja tegevusi, välja antakse palju uusi meetodilisi materjale. Ja ikkagi on veel palju teha, et toimuks muutus. Me peame oma tegevust laiendama ja kaasama uusi huvigruppe, et olla oma töös tulemuslikumad. Projektis *Education for Change* kasutasime me õppetöö läbiviimisel holistlikku mõtlemisviisi, mille puhul terviklikkuse ja/või kooskõla mõistmist peetakse olulisemaks kui üksikosi või nende summat. Me usume kooli ja ühiskonna vahelise koostöö vajalikkust. Õpiringi meetodi väärtuseks on õppimine üksteiselt läbi arutelude ja kogemuste vahetamise, mille tulemusena klassiruum muutub avatud „laboriks“, kus toimub ühiselt uute õppemeetodite väljatöötamine. Õpiringi kokkusaamiste jooksul toimub õpetajate professionaalne dialoog teemadel, mis kõiki huvitavad. Loodame, et õpiringi meetodika annab Sulle hea vahendi professionaalseks arenguks.

Säästva arengu kaks definitsiooni:

“Säästev arengu aitab rahuldada inimkonna praeguseid vajadusi, kahjustamata seejuures tulevaste põlvete väljavaateid oma vajadusi rahuldada.”

ÜRO „Brundtlandi komisjonist”,
1987

“Piisavalt kõigile igavesti.”
Tundmatu õpilane

Gitte Jutvik, Maailma Looduse Fondi Rootsi osakond

ÕPIRINGI MEETOD

Täiskasvanuhariduse üks populaarsemaid meetodeid – õpiring – on pärit 19. sajandi Põhjamaadest, täpsemalt Rootsist. Tänapäeval kasutatakse seda ka teistes Läänemere-äärsetes riikides.

Õpiringi moodustavad väike rühm osalejaid, eelistatult 6-12 inimest. Selline rühm töötab kindla aja jooksul ühe probleemi või teemaga. Õpiringi tööd juhivad õpiringi juht, kes on rühma poolt valitud ja heaks kiidetud. Suurim erinevus õpiringi ja traditsiooniliste õppemetodite vahel on see, et õpetamine ei toimu ülalt alla – õpetajalt õpilastele, vaid õppeprotsess sõltub osalejate aktiivsusest. Õpiringis otsivad osalejad teadmisi vastavalt oma vajadustele ja huvidele. Õpiringi liikmed kohtuvad regulaarselt ning järgivad enda poolt kokkulepitud õppeplaani.

Õpiringi edukuse tagavad järgnevad kolm asjaolu:

- osalejate kogemused ja oskused;
- õppeplaan või spetsiaalselt õpiringile loodud õppematerjal;
- õpiringi juht, kes suunab õpiringi tööd. Vajadusel kaasatakse õpiringi ka konsultant või mõne eriala spetsialist.

MIKS OSALEDA ÕPIRINGIS?

Mõned kommentaarid projekti „Education for Change” õpiringis osalejatelt.

Oma kolleegidega koos õpiringis õppimine ja töötamine tugevdab koolisisest koostööd ja süvendab ühise kogukonna tunnet. Puistola kooli õpetajad olid oma töö ja selle tulemustega õpiringis rahulolevamad just seetõttu, et nad said tuge üksteiselt ja õppisid õpiringis töötades ka üksteist paremini tundma. Nad olid valmis rakendama säästvat arengut toetava hariduse põhimõtteid, kuna neil oli olnud võimalus selle üle ühiselt arutleda. Õpiringi meetod sobib väga hästi isikutele, kes õpivad arutledes, teisi kuulates ja kogemusi jagades.

Tuuli Lahtinen Puistola kool, Soome

Osalemine õpiringis annab mulle palju uusi teadmisi ja oskusi. Sageli teistel koolitustel puudub mul võimalus uusi ideid kohe rakendada ja need jäävadki paberile. Õpiringis kuulen ma teiste õpetajate kogemust ja soovitusi erinevate ideede katsetamisest õppeprotsessis. Oma kolleegide toetus oli väga oluline – me jagasime ideid ja kogemusi, aitasime üksteist ja saime koos paremaks meeskonnaks.

Daiga Kalnina, Riia Looduskool, Läti

Ma soovitan kõigile osaleda õpiringi töös, sest koos töötamine on lõbus! Hea ja loov õhkkond, kus kolleegidel tekib palju häid ideid ja kus pole kedagi sundimas!

Skaidrite Butane, Ogresgala Põhikool, Leedu

Selle loova protsessi käigus tekkis palju uusi ideid. Oli meeldiv koos töötada oma kolleegidega, kellel on nii palju häid ideid ja kes on huvitatud ka kõigi ideede katsetamisest.

Talets kaya Tatiana, Isakovskaya kool, Kaliningradi oblast.

Ma olen õpetaja, kes hoolib sellest, kuidas minu õpilastel elus läheb, kas neist saavad ükskõiksed kõrvalseisjad või aktiivsed loojad. Ma arvan, et osalemine õpiringis aitas mind ja minu õpilasi muutuda aktiivsemaks.

Mudritskaja Svetlana, Kool №50, Kaliningrad.

Õpiringi oli heaks võimaluseks kaasata erinevate õppeainete õpetajaid ühte projekti. Noortel õpetajatel oli palju häid ideid, mis inspireerisid ka teisi õpiringis osalejaid!

Hanna Miotke, Põhikool Nr 31 Gdynia, Poola

ÕPIRINGI PÕHIMÕTTED

Vabadus ja demokraatia

Tegemist on vabatahtlike õpingutega. Osalejaid ei sunnita õpiringis osalema. Õpiringi töö toimub vabamas ja sundimatumas keskkonnas kui traditsiooniline õppetöö koolis. Demokraatial on õpiringis väga tähtis osa.

Kaasahaaratus ja aktiivsus

Õpiringis on kõik kaasatud, iga osaleja vastutab tulemuste saavutamise ja lõppeesmärkide täitmise eest. Iga osaleja on aktiivne – otsib infot, jagab leitud teistega, katsetab uusi ideid ning koostab materjale. Aktiivsed ollakse kogu aeg!

Planeerimine

Õpiring tähendab kavandatud õpinguid. Osalejad planeerivad ise oma õppeprotsessi – nad valivad teema, mis neid huvitab, seavad eesmärgid, kavandavad tulemused ja koostavad kohtumiste tööplaanid.

Koostöö ja toetus

Peamiseks õpiringi ressursiks on osalejate teadmised, oskused ja kogemused. Seetõttu oleks parem, kui ühes õpiringis osalevad erinevate ainete ja erineva kogemustepagasiga õpetajad. Kuid õpiringis ei pea osalema ainult õpetajad – ka teised kooli töötajad ning lapsevanemad on teretulnud. Kõik osalejad toetavad üksteist. Kui kellelgi tekib probleem, on õpiringi kaaslased esimesed, kes saavad aidata.

Puistola (Soome) kooli õpetajad said uue võimaluse koostööks ja sõbruseks algkooli ja põhikooli õpetajate vahel. Neil avanes võimalus õppida üksteiselt ja luua midagi uut tänu vastastikusest kogemusest õppides. Õpetajatele meeldis, et õpiringi meetod andis neile võimaluse ühiselt läbi mõelda ja planeerida säästvat arengut toetava hariduse (ESD) põhimõtete integreerimise erinevatesse õppeainetesse. Nad integreerisid säästva arengu teemasid mitte ainult bioloogia vaid ka ajaloo, eetika, kunsti ja muusika tundidesse.

KUIDAS TÖÖTATAKSE EDUCATION FOR CHANGE ÕPIRINGIS?

- Õpiringis osalejad kohtuvad määratud aja jooksul vähemalt 6 korda. Kohtumiste vahel tegelevad osalejad kodutööga – katsetavad ideid, otsivad vajalikku informatsiooni jne.
- Õpiringist väljaspool seisab nõustaja, kes toetab õpiringi tegevust. Tema on vastutav ka esimese ja viimase kohtumise eest. Nõustaja abistab eesmärkide valikul, kohtumiste planeerimisel. Samuti toetab ta materjalidega või aitab vajadusel leida eksperte. Nõustaja on õppeprotsessi algataja õpiringis, kuid töö kulgedes on osalejad need, kes otsustavad, mida ja kuidas õppida. Nõustaja on õpiringiga pidevas kontaktis, vastates küsimustele ning jagades soovitusi. Ta annab õpiringile ka oma hinnangu.
- Õpiringis on igauks vastutav, et töö saaks tehtud ja, et üheskoos püstitatud eesmärgid saaksid täidetud.
- Õpiringi juhil on ülesandeid veidi rohkem. Tema vastutab õpiringi korraldusliku poole eest, nagu ajakava jälgimine, grupi kooshoidmine ja kontakti hoidmine nõustajaga.
- Igal õpiringi liikmel lasub kohustus osaleda kõigil kohtumistel, ette valmistada kodutöö ning järgida tehtud plaane.
- Esimesel kohtumisel valivad osalejad välja teema, seavad oma tööle eesmärgid, panevad paika oodatava tulemuse ja koostavad kohtumiste mustandkavad ning järgmise kohtumise detailse kava.
- Järgnevate kokkusaamiste jooksul järgivad osalejad tööplaani ja suhtlevad nõustajaga. Et õpiring täidaks oma eesmärgi on väga oluline kinni pidada kõigist kokkulepitud tähtaegadest.

Soovituslik õpiringi õppekava

Esimehe kohtumine – 8 tundi. Võib jagada kaheks kohtumiseks (4+4 või 2+6), kui nii on lihtsam grupile ja nõustajale.	Vestlus säästvast arengust ja seda toetavast haridusest ning õpiringi meetodist. Õpiringi teema või probleemi valimine. Eesmärkide püstitamine. Järgmiste kohtumiste tööplaani kavandamine, aja ja koha kokkuleppimine, esimene kodutöö. Vastutuse jagamine, ühenduse pidamine nõustajaga ja tutvumine tagasiside vormidega.
Järgmised kohtumised (vähemalt 4 kohtumist x 3 tundi)	Struktuur võiks välja näha selline: <ul style="list-style-type: none"> • tervitus, sissejuhatus kohtumisele; • mis on juhtunud pärast viimast kohtumist; • kodutööde tulemused; • selle kohtumise teema üle arutlemine – uued meetodid, kontaktid, ideed; • kokkuvõte – näiteks, igauks räägib 1-3 min, mida ta seekord teada sai; • lepitakse kokku, kes korraldab asjad järgmiseks kohtumiseks; • lepitakse kokku järgmise kokkusaamise üksikasjad; • kokkusaamise kokkuvõte.
4-5 kodutööd kohtumiste vahel (à ~ 2 tundi)	Ideede katsetamine või info otsimine – sõltub sellest, mida viimasel kohtumisel otsustati.
Viimane kohtumine – 8 tundi (või 2 kohtumist x 4 tundi)	Töö esitlemine. Arutelud säästvat arengut toetava hariduse põhimõtete rakendamisest koolitöös. Hinnang õpiringi tööle. Tähistamine!

ÕPIRINGID JA SÄÄSTVAT ARENGUT TOETAV HARIDUS

Õpiringi meetodika kasutamisel projektis „Education for Change” on mitmeid eesmärgi:

- pakkuda õpetajatele hea meetod aktiivseks koostööks, et „äratada” õpilasi tähelepanu pöörama säästvatele arengule;
- loimida säästva arengu teemad kõikidesse ainekvadesse;
- anda õpetajatele võimalus jagada nii häid kui halbu õpetamise kogemusi ja saada tuge kolleegidelt;
- julgustada õpetajaid koostööle probleemide lahendamisel;
- motiveerida õpetajaid käsitlema säästva arengu teemasid oma ainetundides, et saavutada muutusi!

Õpiringi meetodist on igal juhul kasu kogu koolile ja kõigile õpetajatele, sest see parandab õpetamise kvaliteeti. Kui eesmärgid püstitatakse õpiringis ühiselt siis on see suuremaks motivaatoriks kui ainult õpiringi kokkusaamistel käimine. Seetõttu võidab kool õpiringi meetodikast, sest õpetajad saavutavad seal paremaid tulemusi kui tavalistel õpetajate koosolekutel, mis kestavad ajaliselt sama kaua.

Tuuli Lahtinen, Puistola kool, Soome

Kui sa soovid oma koolis integreerida säästva arengu teemasid õppekavasse tutvustada säästvat arengut toetava hariduse põhimõtetega:

Õppijakeskne – lähtub õppija kogemustest ja küsimustest;

Protsessile keskendumine – tähelepanu on suunatud süsteemidele ja seostele selle osade vahel;

Tegevusest lähtuv – arendab õppija oskust tegutseda;

Tagasisidele toetuv – arendab õppija kriitiliselt mõtlemist ja julgustab seisukoha võtmist;

Integreeritud – põhineb holistlikul mõtlemisviisil, mis hõlmab majandusliku, ökoloogilise ja sotsiaalse vaatenurga;

Suunatus kogukonnale – kaasab õppija igapäevaelu reaalse probleemide lahendamisse.

Säästvat arengut toetava hariduse põhimõtete edukas rakendamine oleneb suuresti sellest, kuidas õppeprotsess on kavandatud – kuidas sa kujundad õpetamist, kas sa oled valinud kohased meetodid, kuidas suunad ja juhid õppijaid. Kuna eesmärgiks on aktiivsete kodanike kasvatamine, siis sobivad tunni alustamiseks vastuolusid sisaldavad teemad. Näiteks:

- Liikluskorraldus meie linnas;
- Miks peab Läänemeres olema tursk?
- Õpilaste võimalus kogeda loodust;
- Roheline kool linnas;
- Minu õhtusöök ja kliimamuutused;
- Kes vastutab toksiliste jäätmete kogunemise eest heeringas, hüljestes ja minu kehas?

Ettepanekud tööks säästva arengu teemaga õpiringis:

- Proovi kaasa haarata vähemalt viie erineva aine õpetajat.
- Ei ole olemas ühte õiget vastust - probleeme võib lahendada erinevaid teid pidi, kuid alati peab oma argumente põhjendama ning probleemi lahendamise protsess peab olema õpilaste poolt läbimõeldud;
- Õpetamine ja õppimine on seotud reaalse näidete ja inimestega ning hõlmab nii majanduslikke, ökoloogilisi kui ka sotsiaalseid aspekte.

Küsimused, mis võivad Sind aidata töö planeerimisel:

1. Millised küsimused valitud teema kohta on olulised hariduses?
2. Kuidas annab erinevaid õppeaineid siduda?
3. Milliseid teadmisi peaksid Sinu õpilased saama?
4. Milliseid oskusi tahad oma õpilastes treenida?
5. Mil viisil saaksid arendada oma õpilaste suhtumist ning tegutsemispädevust?

Ära unusta käsitleda probleemi nii kohalikust kui ka globaalsest vaatenurgast lähtuvalt!

Näide 1 Tursk Kaliningradis

Kala ja kalatööstus on Kaliningradis on väga tähtsal kohal. Inimesed mäletavad minevikust suuri kalasaake ja kalade head kvaliteeti. Merebioloogid on viimastel aastatel tulnud välja murettekitava informatsiooniga kalatööstuse tuleviku kohta regioonis, sest nii turskade suurus kui ka arvukus on vähenenud. Nii minevikus kui ka tänapäeval on kalandus ja kalatööstus Kaliningradis pakkunud tööd ja head sissetulekut ning varustanud inimesi tervisliku ja kvaliteetse toiduga. Kaliningradi 31. Keskkooli õpetajad valisid tursaprobleemi oma õpiringi teemaks. Nad planeerisid läbi viia uurimuse teemal „Tursk ja kalandus - toetamaks Läänemere säästvat arengut”. Õppeprotsessi käigus töid õpilased välja probleemid ja konfliktsituatsioonid, mis on seotud tursapüügi ja selle töötlemisega.

Seda teemat käsitleti bioloogia, geograafia, ühiskonnaõpetuse, kirjanduse ja inglise keele tundides. Õpilased õppisid tundma: tursa bioloogiat, levilat, kaubanduskarakteristikuid (ajalugu, püügiisearasusi, püügidünaamikat, püügikvoote, kalatöötlemist – kogust, tehnoloogiat, elukutseid), rahvakultuuri ja kirjandust. Õpilased töid välja ka võtmetegurid, mis on olulised tursapopulatsiooni säästvaks kasutamiseks Läänemeres. Lisaks uuriti erinevate tursa töölemisega seotud huvigruppide tulevikuväljavaateid.

Näide 2 Mahetoidu valmistamise kursus

Käpylä kooli õpiringi õpetajad Soomes integreerisid säästva arengu teemad kogu kooli õppekavasse. Nad leidsid mitmeid praktilisi tegevusi erinevate kooliastmete õpetajate ja õpilaste koostöök. Näiteks organiseerisid nad nn „God-teacher” programmi, mis andis võimaluse põhikooli õpilastele suhelda gümnaasiumi õpetajatega, et näidata oma teadmisi bioloogias, keemias ja majandusõpetuses. Samuti organiseerisid nad oma koolis mahetoidu valmistamise kursuse õpetajatele ja lapsevanematele, kes said uusi teadmisi ja oskusi kasutada kodumajanduse tundides ja ühtlasi nautida kooliaia saadusi.

Käpylä koolil on oma köögivilja aed, millel on tähtis koht kooli identiteedi ja ideoloogia seisukohast. Seetõttu olid õpiringis osalejad väga rahul sellega, et nad said projekti käigus rõhutada oma kooliaia olulisust ja tutvustada ning propageerida mahepõllumajanduse põhimõtteid õpilaste ja lapsevanemate hulgas.

Näide 3 Elades üheskoos turvalises ja mugavas keskkonnas

Latokartano põhikooli õpetajad Soomes valisid selle teema oma õpiringi, sest nad tahtsid rõhutada kogu kogukonna kaasamise olulisust (algkool ja lasteaed asuvad ühes majas) ja sotsiaalset jätkusuutlikkust. Oma töö käigus planeerisid õpiringi osalejad 2 säästva arengu teemalist ülekoolilist üritust, millest üks toimus kevadel. Õpilased, lapsevanemad ja õpetajad kirjutasid kokkuvõtteid ja artikleid, mis avaldati õppeaasta lõpus koolilehes. Selle koolilehe teemaks oli jätkusuutlik eluviis Latokartanos.

TULEVIK

Enne kui õpiring lõppeb tuleb otsustada – mis saab edasi? Mida me edasi tahame teha? Uus õpiring? Kas kaasame samad inimesed või kutsume uued? Kas levitame ideed kolleegide seas? Kas kasutame seda meetodit koos õpilastega klassiruumis? Vahetame kogemusi teiste koolidega?

Nagu näed, on võimalusi palju. Loodame, et leiate endale sobiva, saamaks uusi põnevaid kogemusi!